



§ 185

Määrärahan myöntäminen yritysten ja yrittäjyyden vauhdittamiseen ja koronaepidemiasta palautumiseksi

HEL 2021-002537 T 00 01 04 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Asian käsittelyn aikana kuultavana oli elinkeinojohtaja Marja-Leena Rinkineva.

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Mai Kivelän ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kimmo Heinonen, johtava asiantuntija, puhelin: 310 25365
kimmo.o.heinonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää myöntää kaupunginkanslian elinkeino-osaston käytettäväksi 9,7 milj. euron erillismäärärahan elinkeinopoliittisille erillishankkeille koronaepidemiasta palautumiseen sekä yritysten ja yrittäjyyden vauhdittamiseen.

Hankekokonaisuus koostuu seuraavista hankkeista:

1. Esihautomo- ja hautomotoiminnan kehittäminen korkeakoulujen kanssa, rahoitusosuus 6 miljoonaa euroa.

2. Helsingin kaupungin ja yritysten yhteistyö innovaatiotoiminnassa ja uuden liiketoiminnan synnyttämisessä, rahoitusosuus 3,7 miljoonaa euroa (josta A. Helsingin kiertotalouden klusteriohjelma, 3,1 miljoonaa euroa ja B. Helsingin kaupungin ja suurten yritysten välisen yhteistyön tiivistäminen kestävien ja älykkäiden ratkaisujen sekä niihin perustuvan uuden liiketoiminnan kehittämiseksi, 600 000 euroa.)



Hankkeet toteutetaan vuosina 2021-2024.

Erillismääräraha myönnetään talousarviokohdasta 1 30 01 Kaupunginhallituksen käyttövarat (projektinumero 1040201075).

Esittelijän perustelut

Taustaa

Koronaepidemiasta palautuminen ja kaupungin palvelujen uudistaminen vastaamaan toimintaympäristön muutoksia edellyttää kaupungilta erityispanostuksia digitalisaatioon, yrittäjyyteen ja työllisyyteen. Kaupunginhallituksen käyttövaroihin on varattu 10 miljoonaa euroa elinkeinopoliittisiin toimenpiteisiin. Elinkeinopoliittiset toimenpiteet kohdennetaan erityisesti alueen esihautomo- ja hautomotoiminnan kehittämiseen yhteistyössä korkeakoulujen kanssa sekä kiertotalouden liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämiseen ja alan osaamiskeskittymän vahvistamiseen. Tässä esiteltävät hankkeet on valmisteltu yhteistyössä kaupungin toimialojen, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimijoiden (TKI-toimijat) sekä yksityistä sektoria edustavien toimijoiden kanssa.

Toteutettavat hankkeet

1. Esihautomo- ja hautomotoiminnan kehittäminen korkeakoulujen kanssa ("Kampusinkubaattorit") (projektinumero 104020107501)

Hankkeen tausta

Helsingin tehtävänä on toimia alustana uudelle ja kasvavalle liiketoiminnalle. Korkeakouluilla ja kampuksilla on keskeinen rooli ja potentiaali erityisesti alkuvaiheen opiskelija- ja T&K&I-lähtöisen yritystoiminnan, sekä osaamisen, kaupallistamisen ja yrittäjyyskulttuurin kehittämisessä. Helsingin kaupunki haluaa vahvistaa korkeakoulukampuksia kansainvälisesti vahvoina innovaatio-, tutkimus- ja yritystoiminnan keskittyminä. Hanke tuottaa yhdessä korkeakoulujen kanssa kampuksille Helsingissä uusia esihautomoita ja hautomoita sekä vahvistaa jo toimivia hautomokonsepteja, palvelumalleja ja -polkuja yritysten ja yrittäjyyden vauhdittamiseen liittyen.

Hankkeen tavoitteet

Helsingin kaupunki ottaa markkinapuutteen takia vahvan roolin esihautomo- ja hautomotoiminnan käynnistäjänä. Hankkeen tavoitteena on:

- Lisätä alkuvaiheen yritysten määrää, sekä tukea niiden kasvumahdollisuuksia ja kehitystä rahoituskelpoisiksi; tavoitteena synnyttää vähintään 100 uutta yritystä vuodessa



- Lisätä TKI-lähtöistä yritystoimintaa sekä vahvistaa kampuksien kehittymistä innovaatio- ja yritystoiminnan keskittymiksi
- Lisätä Helsingin houkuttelevuutta kansainvälisille yrityksille ja osaajille
- Edistää ekosysteemitoimijoiden (mm. yliopistot, osaamiskeskittymät ja yritykset) yhteistyötä kaupungin kanssa ja vahvistaa kaupungin roolia kehittäjä- ja innovaatiokumppanina.

Hankkeelle luodaan tarkempi vaikutusten seuranta- ja arviointimalli, pohjautuen esim. UBI Global world rankings of business incubators and accelerators-viitekehykseen.

Hankkeessa toteutettavat toimenpiteet

Olemassa olevan yritystoiminnan vauhdittamiseen liittyvien palveluiden tarjonta ja korkeakoulujen toimintaedellytykset vaihtelevat suuresti, ja tarpeet korkeakouluissa ovat hyvin erilaisia. Kampuksille ei rakenneta "one size fits all" mallia, vaan toimintaa kehitetään kampuskohtaisten tarpeiden mukaisesti.

Hankkeessa toteutettavat toimenpiteet

- Uusien toimintamallien kehittäminen: esim. HY keskustakampus, jossa tarve rakentaa hautomokonsepti SSH-alojen (Social Sciences and Humanities) pohjalle, yhdistäen maisterien työelämäopintoja, jatkokoulutuksen osia, vuorovaikutusta tutkimushankkeiden kanssa, sekä yritystoiminnan käynnistämistä tukevia verkostoja ja toimijoita. HY:n Kumpulän ja Viikin kampuksille puuttuu hautomopalvelut kokonaan. ThinkCo toimii tärkeässä läpileikkaavassa roolissa HY kampuksilla.
- Olemassa olevan toiminnan jatkokehittäminen, skaalaaminen: esim. HY Meilahti, josta mahdollisuus rakentaa maailmanluokan terveys- ja elämäntieteiden innovaatiokampus. Kampuksella tarve mm. vahvistaa Terkko Health Hub toimintaa ja muodostaa yksi fyysis-virtuaalinen toimipiste tiedonsiirrolle ja palveluille. Metropolia Turbiini-kiihdyttämön palvelupolkujen rakentuminen ja olemassa olevien alustojen (esim. Helsinki XR Center) kehittäminen digitaalisten luovien alojen yrittäjyystarpeisiin.
- Liiketoimintaosaamisen ja työelämäyhteyksien vahvistaminen: esim. laajasti tunnistettu tarve tutkijoiden ja opiskelijoiden liiketoimintaosaamisen vahvistamiselle, yrittäjämäisen ajattelutavan opettamiselle, sekä yrittäjyyden ohjaukselle, tiedolle ja neuvonnalle. Hautomotoiminta osaltaan mahdollistaa myös yritysten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä ja kumppanuuksia.



Kriteerit yhteistyölle ja rahoituksen osoittamiselle perustuvat osoitettavissa olevaan kysyntään ja potentiaalisiin toimia T&K&I-lähtöisen yritystoiminnan vauhdittamisen alustana, erityisesti seuraavista näkökulmista:

- Vaikuttavuuslogiikka
- Kampuksen koko
- Kampuksen ja syntyvän inkubaattorin strategiset osaamisalat ja vahvuudet vastaavat kaupungin strategian / elinkeinopolitiikan painopisteitä
- Omaresursointi
- Laadulliset tekijät, vaihtelevat korkeakouluittain

Tarkempi tarvemäärittely, ohjelmasuunnittelu ja resursointi tehdään yhdessä korkeakoulujen kanssa maaliskuun-huhtikuun 2021 kuluessa. Osoitettu rahoitus kanavoituu uuden hautomotoiminnan synnyttämiseen, olemassa olevan toiminnan vahvistamiseen, sekä yhteistyön vahvistamiseen eri kampusten välillä. Rahoitukseen sitoudutaan sovitussa jaksossa ja perustuu yhteisesti sovittuihin vaikutuskriteereihin.

Hankkeen organisoituminen

Helsingin kaupunginkanslian elinkeino-osasto on vastannut hankevalmistelusta. Helsingin kaupungilla on strategiset kumppanuussopimukset sekä jo olemassa olevaa esihautomo- ja hautomotoimintoihin ja niiden kehittämiseen liittyvää yhteistyötä Helsingin yliopiston, Aalto yliopiston ja Metropolian kanssa. Näiden korkeakoulujen kanssa mitä todennäköisimmin edetään hankkeen ensimmäisessä käynnistysvaiheessa. Hankkeen toisessa käynnistysvaiheessa loppuvuodesta 2021, tavoitteena on selvittää yhteistyömahdollisuuksia myös muiden korkeakoulujen kanssa.

Suurin osa (5,4 milj. eur) hankkeelle haettavasta rahoituksesta osoitetaan yhteistyösopimuksella suoraan korkeakouluille. Jokaiselle yhteistyösopimukselle nimetään ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii Helsingin kaupungin edustaja. Muut ohjausryhmän edustajat nimitetään yhdessä Helsingin kaupungin ja vastaavan korkeakoulun kanssa.

2. Helsingin kaupungin ja yritysten yhteistyö innovaatiotoiminnassa ja uuden liiketoiminnan synnyttämisessä (projektinnumero 104020107502)

Hanke jakaantuu kahteen osahankkeeseen: A. Helsingin kiertotalouden klusteriohjelmaan sekä B. Helsingin kaupungin ja suurten yritysten väli-



sen yhteistyön tiivistämiseen kestävien ja älykkäiden ratkaisujen sekä niihin perustuvan uuden liiketoiminnan kehittämiseksi.

A. Helsingin kiertotalouden klusteriohjelma

Hankkeen tausta

Ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus ja monimuotoisuuden väheneminen ovat globaaleja haasteita, joihin vastaamisessa kiertotaloudella on merkittävä rooli. Kiertotalouden mukaisten ratkaisujen kehittämällä ja käyttönotolla voidaan osaltaan vastata näihin haasteisiin sekä samalla edistää uuden liiketoiminnan ja uusien työpaikkojen syntymistä. Helsingin kaupungin Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmassa ja Helsingin kierto- ja jakamistalouden tiekartassa painotetaan sitä, että kiertotalouden ympärille on mahdollista rakentaa uutta liiketoimintaa ja synnyttää uusia työpaikkoja.

Kiertotaloustoiminnasta hyötyvistä tai kiertotaloustoimintaa sisältävistä toimialoista suurin liiketoiminnan kokonaisarvo muodostuu kymmenessä vuodessa rakentamisessa ja energiasektorilla. Kiinteistö- ja rakennusalalla on myös suuri päästövähennyspotentiaali.

Hankkeen tavoitteet

Kiertotalouden klusteriohjelman avulla kaupunki ja klusterin muut osapuolet kiihdyttävät kiertotalouden mukaista innovaatio- ja liiketoimintaa liittyen erityisesti rakentamiseen. Kaupunki toimii tärkeänä kehitys- ja kokeilualustana uusille kiertotalousratkaisuille sekä edistää kiertotaloutta omissa hankinnoissaan ja investoinneissaan. Klusterin muut jäsenet sitoutuvat edistämään kiertotaloutta omassa toiminnassaan.

Uusia tuotteita, palveluja ja teknologisia ratkaisuja kehitetään ja otetaan käyttöön selvästi nopeammin ja systemaattisemmin kuin ilman erillishoitettua ohjelmaa. Klusteri kokoaa yhteen yrityksiä, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimijoita (TKI-toimijat) sekä julkisen sektorin osapuolia. Kaupunki, ja laajemmin julkinen sektori, sekä yksityinen sektori vauhdittavat yhdessä markkinan syntymistä kiertotalouden mukaisille tuotteille ja palveluille.

Ohjelmassa hyödynnetään laajasti tähän mennessä tehtyä kehitystyötä ja esimerkiksi Pääkaupunkiseudun Smart&Clean -säätien tuloksia.

Rakentamisen kiertotalous pääteemana

Klusteriohjelman pääpainopisteeksi esitetään rakentamista. Tätä valintaa puoltaa moni asia:

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566



- Helsingin kaupungilla on vahva rooli tilaajana, rakennuttajana ja rakentajana
- Rakentamisen uusilla ratkaisulla materiaaleihin liittyen on kasvava merkitys hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa
- Kiertotalouden materiaalikiertoihin liittyvä liiketoiminta on arvion mukaan kaksinkertaistettavissa vuoteen 2030 mennessä
- Kiertotalouteen liittyvän liiketoiminnan kokonaisarvon odotetaan olevan suurin rakentamisessa ja energiasektorilla kymmenen vuoden aikajänteellä
- Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla on merkittävää potentiaalia sille, että kysyntä ja tarjonta kohtaavat (toiminnot ja materiaalivirrat)
- Avoin data ja digitaaliset ratkaisut ovat välttämättömiä rakentamisen kiertotalouden edistämässä.

Ratkaistaviin haasteisiin liittyy mm. se, että Helsingissä on vaikeaa löytää tilaa kierrätettävien materiaalien säilyttämiselle. Myös kiertotalouden tuotannollisille yrityksille on vähän sijoittumismahdollisuuksia. Helsinki on onnistunut kehittämään maamassojen kierrättämistä urauurtavalla tavalla mutta muilta osin kiertotalouden hyödyntäminen rakentamisessa on vielä hyvin varhaisessa vaiheessa.

Kiinteistö- ja rakennusala (KIRA-ala) on yksi vähiten digitalisoituneista aloista. Klusteriohjelman avulla edistetään osaltaan alan digitalisaatiota tuomalla yhteen yritykset ja TKI-toimijat sekä tarjoamalla kehitysohjelmaa välttämättömiä pilottikohteita. Kaupunki on erityisesti rakentamisen kiertotalouden neutraali avaintoimija. Kaupunki toimii fasilitaattorina ja mahdollistajana, tarjoaa kohteitaan uusien ratkaisujen kehitys- ja kokeilualustaksi sekä edistää markkinoiden syntymistä ottamalla käyttöön rakentamiseen liittyviä kiertotalouden ratkaisuja. Käytyjen sidosryhmäkeskustelujen perusteella Helsingin kaupungilta toivotaan erityisesti tällaista roolia. Myös yksityisiltä toimijoilta toivotaan vastaavaa suunnan näyttäjän roolia.

Rakentamisen lisäksi klusteriohjelmaan voidaan ottaa myöhemmin mukaan muita fokusalueita kuten energia, ruoka, muovit, tekstiilit tai ns. e-waste (sähkö- ja elektroniikkajäte, esim. vanhat kännykät).

Hankkeen toiminnalliset tavoitteet

Kiertotalouden klusteriohjelmalle on asetettu alustavasti seuraavat määrälliset tavoitteet:

- Klusteriohjelmaan liittyy 50-100 yritystä, TKI-toimijaa ja muuta tahoa



15.03.2021

Asia/9

- Klusteri tavoittaa toimintansa aikana yhteensä 500 yritystä ja muuta toimijaa
- Klusteri synnyttää vuosittain 3-5 yhteistä, laajempaa kehityshanketta sekä 5-10 rajatumpaa kokeilua tai pilottia talonrakentamisessa, purku-kohteissa sekä infrarakentamisessa.

Hankkeessa toteutettavat toimenpiteet

Toiminnan keskiössä ovat kaupungin omat sekä klusterin muiden jäsenten konkreettiset hankkeet ja kohteet, joiden ympärille kerätään yrityksiä ja TKI-toimijoita kehittämään kiertotalouden mukaisia ratkaisuja. Klusteriohjelma järjestää lisäksi kaupungin ja muiden toimijoiden tarpeisiin liittyviä innovaatiohaasteita ja -kilpailuja. Yrityksiä ja TKI-toimijoita haastetaan kehittämään uusia, kustannustehokkaita ja skaalautuvia tuotteita, palveluita ja teknisiä ratkaisuja. Klusteriohjelmassa valmistellaan myös uusia, ulkopuolisella rahoituksella toteutettavia TKI-hankkeita.

Esimerkkejä klusterin toimenpiteistä:

- Uusien kierrätysmateriaalien käyttöön tai rakennusosien uudelleen käyttöön liittyvät kokeilut yhdessä tutkimuslaitosten ja yritysten kanssa
- Digitaaliset ratkaisut, esim. purkukohteiden ja materiaalien tietojen vieminen digitaaliselle alustalle
- Purkumateriaalien ennakoiva hyödyntäminen.

Hankkeen organisoituminen

Kiertotalouden klusteriohjelmaa johtaa Helsingin kaupunki. Keskeisimmät toimijat kaupungin sisällä ovat kaupunginkanslian elinkeino-osasto ja kaupunkiympäristön toimiala. Lisäksi tärkeitä osapuolia ovat tietyt kaupunkikonsernin yhtiöt ja liikelaitokset (mm. Stara, Helen, Forum Virium Helsinki). Klusterin johtoryhmään kutsutaan mukaan yrityksiä ja TKI-toimijoita. Klusteriohjelman jäseniksi ja sen toimintaan osallistumaan kutsutaan rakennuttajia ja investoreita, rakennus-, korjaus- ja purkualan yrityksiä, rakennus- ja muita relevantteja aloja edustavia yhdistyksiä ja järjestöjä, digitaalisten ratkaisujen kehittäjiä, jätealan toimijoita, kiertotalouden asiantuntijapalveluita tarjoavia yrityksiä, tutkimus- ja koulutusorganisaatioita sekä julkisen sektorin toimijoita.

B. Helsingin kaupungin ja suurten yritysten välisen yhteistyön tiivistäminen kestävien ja älykkäiden ratkaisujen sekä niihin perustuvan uuden liiketoiminnan kehittämiseksi

Hankkeen tausta

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566



Hanke kytkeytyy vahvasti Helsingin kiertotalouden klusteriohjelmaan ja hankkeet täydentävät toisiaan. Kestävillä ja älykkäillä ratkaisulla tarkoitetaan tässä yhteydessä mm. energiantuotantoon, energiatehokkuuteen, älyliikenteeseen, logistiikkaan, ruoantuotantoon, jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä uusia tuotteita, palveluita ja teknologioita, joita voidaan hyödyntää erityisesti urbaanissa ympäristössä.

Hankkeen tarvetta perustelee osaltaan se, että Pääkaupunkiseudun Smart&Clean -säätiön viisivuotinen määräaika päättyy 30.6.2021. Helsingin kaupunki ja Smart&Clean -säätiön muut kumppanit ovat päättäneet, että säätiön toimintakautta ei jatketa, vaan että sen keskeisiä toimintoja organisoidaan muulla tavoin ja lähtökohtaisesti osana kaupunkien perustoimintaa. Tämä edellyttää Helsingin kaupungin ja erityisesti suurten yritysten välisen kehitys- ja innovaatioyhteistyön vahvempaa resursointia.

Erillistä panostusta tarvitaan suurten yritysten kanssa tehtävään innovaatioyhteistyöhön. Yhteistyö suurten yritysten kanssa tarkoittaa usein sitoutumista pitkäkestoisiin ja laajoihin kehittämis- ja pilottihankkeisiin.

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on vahvistaa Helsinkiä kestävien ja älykkäiden (kaupunki-)ratkaisujen sekä niihin liittyvän innovaatio- ja liiketoiminnan huippualueena. Lisäksi tavoitteena on valmistella yhdessä yritysten kanssa laajempia TKI-hankkeita, joihin haetaan ulkopuolista rahoitusta (esim. EU Horizon, Green Deal tai kansalliset rahoitusinstrumentit).

Hankkeessa toteutettavat toimenpiteet

Tavoitteen saavuttamiseksi hankkeessa

- Tiivistetään Helsingin kaupungin ja suurten yritysten välistä yhteistyötä laajojen ja systeemisten vaikutusten synnyttämiseksi
- Vahvistetaan Helsingin kaupungin toimintaa yrityksille suunnattuna avoimena innovaatioalustana ja kokeiluympäristönä sekä tuetaan uusien kestävien ja älykkäiden ratkaisujen käyttöönottoa ja skaalautumista
- Edistetään kestäviin ja älykkäisiin ratkaisuihin liittyvän liiketoiminnan kasvua sekä houkutellessaan alueelle uusia yrityksiä.

Hankkeessa kohdennetaan resursseja erityisesti suurten yritysten kanssa tehtävään tavoitteelliseen yhteistyöhön kestävien ja älykkäiden kaupunkiratkaisujen synnyttämiseksi. Kohderyhmänä ovat ensimmäisessä vaiheessa Pääkaupunkiseudun Smart&Clean -säätiön jäsenyritykset. Seuraavassa vaiheessa yhteistyömallia laajennetaan koske-



15.03.2021

Asia/9

maan suurempaa yritysjoukkoa mukaan lukien myös kansainväliset yritykset.

Keskeisiä kumppaneita hankkeen toteutuksessa ovat kaupunkiympäristön toimiala, Forum Virium Helsinki, kaupunkikonserniin kuuluvat muut yhtiöt ja liikelaitokset sekä kaupungin uusi markkinointi ja invest-in -yhtiö.

Hankkeiden seuranta

Hankkeiden etenemistä ja tuloksia seurataan kaupungin johtoryhmässä ja kaupunginhallituksen elinkeinojaostossa sekä raportoidaan kaupunginhallitukselle kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportointisyklin mukaisesti sekä osana vuoden 2021 tilinpäätöstä. Seurannassa arvioidaan erityisesti hankkeiden vaikuttavuutta liittyen uuden yritys- ja innovaatiotoiminnan syntymiseen osana koronaepidemiasta palautumista. Hankkeille perustetaan myös omat johto- tai ohjausryhmät, joihin kutsutaan kaupungin edustajien lisäksi TKI-toimijoiden ja yrityssektorin edustajia.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kimmo Heinonen, johtava asiantuntija, puhelin: 310 25365
kimmo.o.heinonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566